

Susimasuttam^{*}

(1) Evam me sutam: ekaṁ samayam bhagavā rājagahe viharati veļuvane kalandakanivāpe. Tena kho pana samayena bhagavā sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānappaccaya-bhesajjaparikkhārānam. Bhikkhusaṅghopi sakkato hoti garukato mānito pūjito apacito lābhī cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānappaccaya-bhesajjaparikkhārānam. Aññatitthiyā pana paribbājakā asakkatā honti agarukatā amānitā apūjitatā anapacitā na lābhino cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānappaccaya-bhesajja-parikkhārānam.

(2) Tena kho pana samayena susimo¹ paribbājako rājagahe paṭivasati mahatiyā paribbājakaparisāya saddhiṁ. [PTS120] Atha kho susimassa paribbājakassa parisā susimam paribbājakam etadavocum-“ehi tvam, āvuso susima, samaṇe gotame brahmacariyam cara. Tvaṁ dhammam pariyāpuṇitvā amhe vāceyyāsi. Tam mayam dhammam pariyāpuṇitvā gihīnam bhāsissāma. Evam mayampi sakkatā bhavissāma garukatā mānitā pūjitatā apacitā lābhino cīvara-piṇḍapāta-senāsana-gilānappaccaya-bhesajjaparikkhārānan”ti. “Evamāvuso”ti kho susimo paribbājako sakāya parisāya paṭissuṇitvā yenāyasmā ānando tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā āyasmatā ānandena saddhiṁ sammodi. Sammodanīyam katham sāraṇīyam vītisāretvā ekamantam nisīdi. Ekamantam nisinno kho susimo paribbājako āyasmantam ānandam etadavoca: “icchāmaham, āvuso ānanda, imasmiṁ dhammadvinaye brahmacariyam caritun”ti.

《須深經》

(1).如是我聞。某一時，世尊停留在王舍城・竹林・松鼠飼養處。那時，世尊受恭敬、尊重、敬仰、供養、尊敬，獲得衣服、鉢食、住處及病者所需藥物。比丘僧團也受恭敬、尊重、敬仰、供養、尊敬，獲得衣服、鉢食、住處及病者所需藥物。但是，外道出家者未受恭敬、尊重、敬仰、供養、尊敬，也未獲得衣服、鉢食、住處、病者所需藥物。

(2).那時，遊方者須深^{*1}與一大群遊方者住在王舍城，眾人對須深說：「須深！來！你去沙門喬達摩處修梵行。你學得法之後教導我們。我們學會之後將向在家人說。如此，我們也會受恭敬、尊重、敬仰、供養、尊敬，獲得衣服、鉢食、住處及病者所需藥物。」遊方者須深向大眾回答說：「好的！朋友！」，便往阿難尊者。到了之後，與阿難尊者相互問訊。交換可喜可憶念的話，坐在一邊。坐於一邊時，遊方者須深向阿難尊者說：「友！阿難！我想要在此法律裡修梵行。」

* 溫宗堃 譯於 2005 年 7 月。

¹ Spk: Susimoti evamnāmako vedaṅgesu kusalo paññitaparibbājako.

*1 《相應部註》：「須深：有如是名的，精通吠陀的遊方學者。」

(3) Atha kho āyasmā ānando susimam̄ paribbājakam̄ ādāya yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantam̄ abhivādetvā ekamantam̄ nisīdi. Ekamantam̄ nisinno kho āyasmā ānando bhagavantam̄ etadavoca- “ayam̄, bhante, susimo paribbājako evamāha- ‘icchāmaham̄, āvuso ānanda, imasmiṁ dhammadvinaye brahmacariyam̄ caritun”ti. “Tenahānanda, susimam pabbājethā”ti.² Alattha kho susimo paribbājako bhagavato santike pabbajjam̄, alattha upasampadam.

(4) Tena kho pana samayena sambahulehi bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā³ hoti- “khīṇā jāti, vusitam̄ brahmacariyam̄, katham̄ karaṇīyam̄, nāparam̄ itthattāyāti pajānāmā”ti. Assosi kho āyasmā susimo- “sambahulehi [PTS121] kira bhikkhūhi bhagavato santike aññā byākatā- ‘khīṇā jāti, vusitam̄ brahmacariyam̄, katham̄ karaṇīyam̄, nāparam̄ itthattāyāti pajānāmā”ti. Atha kho āyasmā susimo yena te bhikkhū tenupasaṅkami;⁴ upasaṅkamitvā tehi bhikkhūhi saddhiṁ sammodi. Sammodanīyam̄ katham̄ sāraṇīyam̄ vītisāretvā ekamantam̄ nisīdi. Ekamantam̄ nisinno kho āyasmā

² Tenahānanda susimam pabbājethāti satthā kira cintesi- “ayam̄ paribbājako titthiyasamaye ‘ahaṁ pātiyekko satthāti paṭijānamāno carati, ‘idha maggabrahmacariyam̄ caritum̄ icchāmī’ti kira vadati. Kim nu kho mayi pasanno, udāhu mayham̄ sāvakesu, udāhu mayham̄ vā mama sāvakānam vā dhammadkathāya pasanno”ti? Athassa ekaṭhānepi pasādābhāvam̄ nātvā, “ayam mama sāsane dhammadā thenessāmīti pabbajati. Itissa āgamanam aparisuddham; nipphatti nu kho kīdisā”ti? Olokento “kiñcāpi ‘dhammadā thenessāmī’ti pabbajati, katipāheneva pana ghaṭetvā arahattam̄ gaṇhissati”ti nātvā “tenahānanda, susimam pabbājethā”ti āha.

³ Aññā byākatāti te kira bhikkhū satthu santike kammaṭṭhānam̄ gahetvā temāsam̄ vassam̄ vasantā tasmiṁyeva antotemāse ghaṭentā vāyamantā arahattam̄ paṭilabhiṁsu. Aññāti arahattassa nāmam̄.

⁴ Yena te bhikkhū tenupasaṅkamīti kasmā upasaṅkami? Tam̄ kirassa pavattim̄ sutvā etadahosi- “aññā nāma imasmiṁ sāsane paramappamānam̄ sārabhūtā ācariyamuṭṭhi maññe bhavissati, pucchitvā nam̄ jānissāmī”ti. Tasmā upasaṅkami.

(3).那時，阿難帶遊方者須深前往世尊處；到了之後，禮敬世尊，坐於一邊。坐於一邊時，阿難尊者向世尊這麼說：「尊者！此遊方者須深說：『友！阿難！我要在此法律裡修梵行。』」「那麼，阿難！你讓須深出家。」
*² 那時，遊方者須深在世尊面前出家，受具足戒。」

(4).那時，許多比丘在世尊面前宣稱得盡智^{*3}：「我們了知：生已盡，梵行已立，應作皆辦，不復此有。」須深尊者聽聞：「據說許多比丘在世尊面前宣稱得盡智：『我們了知：生已盡，梵行已立，應作皆辦，不復此有。』」那時，須深尊者往詣那些比丘^{*4}；到了之後，與那些比丘相問訊，交換可喜可憶念的話，坐在一邊。坐於一邊時，遊方者須深對那些比丘說：「真的嗎？尊者們在世尊面前宣稱得盡智：『我們了知：生已

^{*2} 《相應部註》：「那麼，阿難！你讓須深出家：據說，世尊心想：『此遊方者於外教裡宣稱：『我獨一人是大師』。現在他說：『我想要於此行道、梵行』。是否他於我，或我的弟子們，或我與弟子們的法論有淨信呢？』」了知此人完全無信後，如是審視：『此人心想：『我要盜法』而於我教法裡出家。如是，此人的到來並不清淨。會有什麼後果呢？』了知：『雖然他心想『我要盜法』而出家，但是，幾天內，他將取證阿羅漢果』之後，世尊說：『那麼！阿難！你讓須深出家』。」

^{*3} 《相應部註》：「宣稱得盡智：據說，那些比丘在世尊面前得業處之後便三月安居，就在那三月內努力精進，證得阿羅漢果。」「盡智：阿羅漢果智。」

^{*4} 《相應部註》：「往詣那些比丘：為何往詣呢？據說，他聽聞那件事後，心想：『所謂盡智，我想，應是此教法的最上量、精髓，是師之密傳。問了之後我就能了知它』。因此，他問詣〔那些比丘〕。」

susimo te bhikkhu etadavoca- “saccam̄ kirāyasmantehi bhagavato
santike aññā byākata- ‘khīñā jāti, vusitam̄ brahmacariyam̄, kataṁ
karāṇyam̄, nāparam̄ itthattāyā’ti pajānāmā”ti. “Evamāvuso”ti.

(5) “Api pana tumhe āyasmanto evam̄ jānantā evam̄ passantā
anekavihitam̄ iddhividham̄ paccanubhota- ekopi hutvā bahudhā
hota, bahudhāpi hutvā eko hota; āvibhāvam̄ tirobhāvam̄ tirokuṭṭam̄
tiropākāram̄ tiropabbataṁ asajjamānā gacchatha, seyyathāpi ākāse;
pathaviyāpi ummujjanimujjam̄ karotha, seyyathāpi udake; udakepi
abhijjamāne gacchatha, seyyathāpi pathaviyam̄; ākāsepi pallankena
kamatha, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasuriye
evammahiddhike evammahānubhāve pāṇīnā parimasatha parimajjatha,
yāva brahmalokāpi kāyena vasam̄ vattethā”ti? “No hetam̄ āvuso.”

(6) “Api pana tumhe āyasmanto evam̄ jānantā evam̄ passantā
dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusikāya ubho sadde
suṇātha dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā”ti? “No hetam̄ āvuso.”

(7) “Api pana tumhe āyasmanto evam̄ jānantā evam̄ passantā
parasattānam̄ parapuggalānam̄ cetasā ceto paricca pajānātha- sarāgam̄
vā cittam̄ sarāgam̄ cittanti pajānātha; vītarāgam̄ vā cittam̄ vītarāgam̄
cittanti pajānātha; sadosam̄ vā cittam̄ sadosam̄ cittanti pajānātha;
vītadosam̄ vā cittam̄ vītadosam̄ cittanti pajānātha; samoham̄ vā cittam̄
[PTS 122] samoham̄ cittanti pajānātha; vītamoham̄ vā cittam̄
vītamoham̄ cittanti pajānātha; saṃkhittam̄ vā cittam̄ saṃkhittam̄
cittanti pajānātha; vīkkhittam̄ vā cittam̄ vīkkhittam̄ cittanti pajānātha;
mahaggataṁ vā cittam̄ mahaggataṁ cittanti pajānātha; amahaggataṁ
vā cittam̄ amahaggataṁ cittanti pajānātha; sauttaram̄ vā cittam̄
sauvaram̄ cittanti pajānātha; anuttaram̄ vā cittam̄ anuttaram̄ cittanti

盡，梵行已立，應作皆辦，不復此有。』？」

「友！是的！」。

(5). 「那麼，你們如是知、如是見時，諸位尊者體證多種神通嗎？——你們一而變多，多而變一，顯現、隱匿，無礙地穿越土牆、城牆、山嶽而行，如同行於空中嗎？你們出沒大地如入水中嗎？行於水上如履大地嗎？你們於空中盤坐，如有翼之鳥嗎？你們以手觸摸具大神力、大威力的日、月嗎？即使在梵界，你們亦於身自在嗎？」

「友！不是這樣！」

(6). 「那麼，你們如是知、如是見時，諸位尊者以清淨、過人的天耳界，聽見人、天、遠、近的聲音嗎？」

「友！不是這樣！」

(7). 「那麼！你們如是知、如是見時，諸位尊者以心了知其他人心嗎？你們了知有貪心為有貪心？知離貪心為離貪心？知有瞋心為有瞋心？知離瞋心為離瞋心？知有痴心為有痴心？知離痴心為離痴心？知退縮心為退縮心？知散亂心為散亂心？知廣大心為廣大心？知非廣大心為非廣大心？知有上心為有上心？知無上心為無上心？知等持心為等持心？知不等持心為

pajānātha; samāhitam vā cittam samāhitam cittanti pajānātha;
asamāhitam vā cittam asamāhitam cittanti pajānātha; vimuttam vā
cittam vimuttam cittanti pajānātha; avimuttam vā cittam avimuttam
cittanti pajānāthā”ti? “No hetam āvuso.”

(8) “Api pana tumhe āyasmanto evam jānantā evam passantā
anekavihitam pubbenivāsam anussaratha, seyyathidam- ekampi jātim
dvepi jātiyo tissopi jātiyo catassopi jātiyo pañcapi jātiyo dasapi jātiyo
vīsampi jātiyo tiṁsampi jātiyo cattārisampi jātiyo paññāsampi jātiyo
jātisatampi jātisahassampi jātisatasahassampi, anekipi samvattakappe
anekepi vivattakappe anekepi samvattavivattakappe- ‘amutrāsim
evamnāmo evamgutto evamvanṇo evamāhāro evamṣukha-dukkha-
paṭisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto amutra udapādim;
tatrāpāsim evamnāmo evamgutto evamvanṇo evamāhāro evam
sukhadukkhapaṭisamvedī evamāyupariyanto, so tato cuto
idhūpapanno’ti. Iti sākāram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam
anussarathā”ti? “No hetam āvuso.”

(9) Api pana tumhe āyasmanto evam jānantā evam passantā
dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passatha
cavamāne upapajjamāne hīne paññe suvanṇe dubbaṇne. sugate
duggate yathākammūpage satte pajānātha- ‘ime vata bhonto sattā
kāyaduccaritenā samannāgatā [PTS123] vacīduccaritenā samannāgatā
manoduccaritenā samannāgatā, ariyānam upavādakā micchādiṭṭhikā
micchādiṭṭhikammasamādānā, te kāyassa bhedā param marañā
apāyam duggatiṁ vinipātam nirayam upapannā; ime vā pana bhonto
sattā kāyasucaritenā samannāgatā vacīsucaritenā samannāgatā
manosucaritenā samannāgatā, ariyānam anupavādakā sammādiṭṭhikā
sammādiṭṭhikammasamādānā te kāyassa bhedā param marañā sugatiṁ

不等持心？知解脫心為解脫心？知非解脫心為非解脫
心？」「友！不是這樣！」

(8). 「那麼！你們如是知、如是見時，諸位尊者憶
念種種宿住，即，一生、二生、三生、四生、五生、十
生、二十生、三十生、四十生、五十生、百生、千生、
百千生、數多成功劫、數多壞劫、數多成壞劫——『在那
裡，我名如是，姓如是，外貌如是，食物如是，體驗如
是苦、樂，有如是壽命。在那死後，生於他處，名如是，
姓如是，外貌如是，食物如是，體驗如是苦、樂，有如
是壽命。在那死後，生於此處』？如此你們憶念種種宿
住與其行相、細節嗎？」「友！不是這樣！」

(9). 「那麼！你們如是知、如是見時，諸位尊者以
清淨、過人天眼見眾生死、投生，貴、賤、美、醜、
幸與不幸？你們知眾生往善趣、惡趣、隨業而生？即，
『諸賢！這些眾生具身惡行、口惡行、意惡行，誹謗聖
者，懷諸邪見，行邪見業。他們身壞死後，投生苦界、
惡趣、墮處、地獄。』或者，『諸賢！這些眾生具身善
行、口善行、意善行，不誹謗聖者，懷正見，行正見業。
他們身壞死後，生於善趣、天界。』你們如是以清淨、
過人天眼見眾生死、投生，貴、賤、美、醜、幸、不
幸？你們知眾生往善趣、惡趣、隨業而生？」「友！不
是這樣！」

saggam̄ lokam̄ upapannā’ti, iti dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passatha cavamāne upapajjamāne hīne paññe suvaññe dubbaññe, sugate duggate yathākammūpage satte pajānāthā”ti? “No hetam̄ āvuso.”

(10) “Api pana tumhe āyasmanto evam̄ jānantā evam̄ passantā ye te santā vimokkhā⁵ atikkamma rūpe āruppā, te kāyena phusitvā⁶ viharathā”ti? “No hetam̄ āvuso.”

(11) “Ettha dāni āyasmanto idañca veyyākaraṇam̄ imesañca dhammānam̄ asamāpatti; idam̄ no, āvuso, kathan”ti?

“Paññāvimuttā kho mayam, āvuso susimā”ti.⁷

“Na khvāham̄ imassa āyasmantānam̄ saṃkhittena bhāsitassa vitthārena attham̄ ājānāmi. Sādhu me āyasmanto tathā bhāsanu yathāham̄ imassa āyasmantānam̄ saṃkhittena bhāsitassa vitthārena attham̄ ājāneyyan”ti. [PTS 124]

“Ājāneyyāsi vā tvam, āvuso susima, na vā tvam ājāneyyāsi⁸ atha kho paññāvimuttā mayan”ti.

(12) Atha kho āyasmā susimo uṭṭhāyāsanā yena bhagavā tenupasaṅkami; upasaṅkamitvā bhagavantañ abhivādetvā ekamantam̄ nisidi. Ekamantam̄ nisino kho āyasmā susimo yāvatako tehi bhikkhūhi saddhiṃ ahosi kathāsallāpo, tam̄ sabbam̄ bhagavato

⁵ Spk: **Santā vimokkhātī** aṅgasantatāya ceva ārammanasantatāya ca santā āruppavimokkhā.

⁶ Spk: **Kāyena phusitvātī** nāmakāyena phusitvā paṭilabhitvā.

⁷ Spk: **Paññāvimuttā kho mayam, āvusoti, āvuso, mayam nijjhānakā sukkhavipassakā paññāmatteneva vimuttātī dasseti.**

Spk-pt: **Paññāmatteneva vimuttā, na ubhatobhāgavimuttā.**

⁸ Spk: **Ājāneyyāsi vā tvam, āvuso susima, na vā tvam ājāneyyāsīti** kasmā evamāhañsu? Evañ kira nesam̄ ahosi- “mayam̄ imassa ajjhāsayam̄ gahetvā kathetum na sakkhissāma, dasabalam̄ pana pucchitvā nikkañkho bhavissati”ti.

(10).「那麼！如是知、如是見時，諸位尊者以身觸住過色而為無色的寂靜解脫⁹嗎？」「友！不是這樣！」

(11).「現在，於此有尊者們的回答，以及諸法之未成就，怎會這樣呢？」

「友！須深！我們是慧解脫¹⁰。」

「我不清楚尊者們所略說的意思。」「若尊者們為我說，以便我能了解尊者們略說之義，那便太好了。」

「友！須深！無論你了解或不了解¹¹，我們是慧解脫。」

(12).那時，須深尊者從座起後，往詣世尊。到已，禮敬世尊後，坐於一邊。坐於一邊時，須深尊者向世尊述說他與那些比丘的所有對談。〔世尊說：〕

⁵ 《相應部註》：「以身觸：以名身觸，即〔以名身〕獲得。」

⁶ 《相應部註》：「寂靜解脫：〔禪〕支寂靜、所緣寂靜故為寂靜的無色解脫。」

⁷ 《相應部註》：「以『友！我們是慧解脫』顯示：『友！我們是無禪那的乾觀者，只藉由慧而解脫。』」

《相應部古疏》：「只憑慧而解脫，非俱分解脫。」

⁸ 《相應部註》：「『友！須深！無論你了解或不了解』：為何他們這樣說？據說，他們這麼想：『我們不能辨說此人的意向，然而他問佛陀後，將無疑惑。』」

ārocesi.

“Pubbe kho susima, dhammatthitiñānam, pacchā nibbāne
ñānan”ti. ⁹

“Na khvāham, bhante, imassa bhagavatā samkhittena bhāsitassa
vitthārena attham ājānāmi. Sādhu me bhante, bhagavā tathā bhāsatu
yathāham imassa bhagavatā samkhittena bhāsitassa vitthārena attham
ājāneyyan”ti.

“Ājāneyyāsi vā tvam, susima, na vā tvam ājāneyyāsi, atha kho
dhammatthitiñānam pubbe, pacchā nibbāne ñānam. ¹⁰

(13) “Tam kim maññasi, susima, rūpam niccam vā aniccam
vā”ti? ¹¹ “Aniccam, bhante.” Yam panāniccam dukkham vā tam
sukham vā”ti? “Dukkham bhante.” “Yam panāniccam dukkham
viparināmadhammam, kallam nu tam samanupassitum- ‘etam mama,

⁹ Spk: **Dhammatthitiñāpanti** vipassanāñānam, tam paṭhamataram uppajjati. **Nibbāne ñāpanti** vipassanāya ciṇṇante pavattamaggañānam, tam pacchā uppajjati. Tasmā bhagavā evamāha.

Spk-pt: Dhammānam thitata tamṣabhbāvatā dhammatthiti,
aniccadukkhānattatā, tattha ñānam **dhammatthitiñāpanti** āha
“**vipassanāñāpan**”ti.

¹⁰ Spk: **Ājāneyyāsi** vātī-ādi kasmā vuttam? Vināpi samādhim evam
ñānupattidassanātham. Idāñhi vuttam hoti- susima, maggo vā phalam vā na
samādhinissando, na samādhī-ānisamso, na samādhissa nipphatti, vipassanāya
paneso nissando, vipassanāya ānisamso, vipassanāya nipphatti, tasmā
jāneyyāsi vā tvam, na vā tvam jāneyyāsi, atha kho dhammatthitiñānam pubbe,
pacchā nibbāne ñānanti.

Spk-pt: **Vināpi samādhinti** samathalakkhaṇappattam purimasiddham vināpi
samādhinti vipassanāyānikam sandhāya vuttam. Evanti vuttākārena. Na
samādhinissando anupubbavihārā viya. Na **samādhī-ānisamso** lokiyābhiññā
viya. Na **samādhissa nippatti** sabbahavaggam viya.

¹¹ Spk: Idānissa paṭivedhabhabbatam ñātvā teparivaṭtam dhammadesanaṁ
desento **tam kiñ maññasi, susima?** **Rūpam niccam vā aniccam**
vātī-ādimāha? Te Parivatṭadesanāvasāne pana thero arahattam patto.
Spk-pt: Rūpādīsu cetusu tiṇṇam lakkhaṇānam parivattanavasena desanā
teparivaṭṭadesanā.

「須深！法住智在先，涅槃智^{*9} 在後。」

「尊者！我不清楚世尊略說的意思。尊者！若世尊為我說，以便我能了解世尊略說之義，那便太好了。」
「須深！無論你了解或不了解，法住智在先，涅槃智在後。」^{*10}

(13). 「須深！你認為如何？色是常或無常？」^{*11}
「尊者！是無常。」「凡無常者是苦或是樂？」「尊者！是苦。」「對於無常、苦、具變異性質者，適合這樣觀

⁹ 《相應部註》：「**法住智**：觀智，它先生起。**涅槃智**：內觀行末了時生起的道智。它後來才生起。因此世尊那麼說。」

《相應部古疏》：「諸法之住(性)，彼自性(性)，是法住，即無常、苦、無我(性)。關於彼〔無常等〕的智，即是**法住智**，故說觀智。」

¹⁰ 《相應部註》：「為何說『無論你了解或』等等？為了顯示：即使無定，智也如是地生起。意思是：須深！道或果皆不是定的等流，不是定的利益，不是定的成果，它是內觀的等流、內觀的利益、內觀的成果。因此，無論你了解或不了解，法住智在先，涅槃智在後。」

《相應部古疏》：「即使無定：就觀乘者而說：『即使無得奢摩他相的、之前成就的定』。如是地：如所說那樣。〔道、果〕並非如〔九〕次第住那樣，是定的結果。並非如世間神通那樣，是定的利益。並非如一切最上有那樣，是定的成果。」

¹¹ 《相應部註》：「知道此人得證的可能性後，為教示具三轉的法教，而說：『須深！你認為如何？色是常或無常？』等等。具三轉之教結束時，長老證得阿羅漢果。」

《相應部古疏》：「轉色等〔五蘊〕之三相的教說，是為具三轉的法教。」

esohamasmi, eso me attā””ti? “No hetam, bhante.”

(14) “Vedanā niccā vā aniccā vā””ti? “Aniccā bhante.” “Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā””ti? “Dukkham bhante.” “Yam panāniccaṁ dukkham viparināmadhammam, kallam nu tam samanupassitum- ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā””ti? “No hetam bhante.”

(15) “Saññā niccā vā aniccā vā””ti? “Aniccā bhante...” pe... “sañkhārā niccā vā aniccā vā””ti? “Aniccā bhante.” “Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā””ti? “Dukkham bhante.” “Yam panāniccaṁ dukkham viparināmadhammam, kallam nu tam samanupassitum- ‘etam mama, esohamasmi, eso me attā””ti? “No hetam bhante.” “Viññāṇam niccaṁ vā aniccaṁ vāti? [PTS125] “Aniccaṁ bhante”. “Yam panāniccaṁ dukkham vā tam sukham vā””ti? “Dukkham, bhante”. “Yam panāniccaṁ dukkham viparināmadhammam, kallam nu tam samanupassitum -‘etam mama, esohamasmi, eso me attā””ti? “No hetam bhante.”

(16) “Tasmātiha, susima, yan kiñci rūpaṁ atītānāgata-paccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā pañītam vā yan dūre santike vā, sabbam rūpaṁ ‘netam mama, nesohamasmi na meso attā’ti; evametam yathābhūtam sammappaññaya datthabbaṁ. Yā kāci vedanā atītānāgata-paccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā pañītā vā yā dūre santike vā, sabbā vedanā ‘netam mama, nesohamasmi, na me so attā’ti; evametam yathābhūtam sammappaññaya datthabbaṁ. Yā kāci saññā ...pe...ye keci sañkhārā atītānāgata-paccuppannā ajjhattam vā bahiddhā vā oḷārikā vā sukhumā vā hīnā vā pañītā vā ye dūre santike vā, sabbe sañkhārā ‘netam mama,

它們：『此是我所，我是此，此是我的自我』？「尊者！不適合」

(14). 「受是常或無常？」「尊者！是無常。」「凡無常者是苦或是樂？」「尊者！是苦。」「對於無常、苦、具變異性質者，適合這樣觀它們：『此是我所，我是此，此是我的自我』？「尊者！不適合」

(15). 「想是常或無常？」「尊者！是無常。」.....「行是常或無常？」「尊者！是無常。」「凡無常者是苦或是樂？」「尊者！是苦。」「對於無常、苦、具變異性質者，適合這樣觀它們：『此是我所，我是此，此是我的自我』？「尊者！不適合」「識是常或無常？」「尊者！是無常。」「凡無常者是苦或是樂？」「尊者！是苦。」「對於無常、苦、具變異性質者，適合這樣觀它們：『此是我所，我是此，此是我的自我』？」「尊者！不適合」

(16). 「須深！對於一切色，或過去、或未來、或現在、或內、或外、或粗、或細、或劣、或勝、或遠、或近，應以正慧如實地了知：『此非我所，我非此，此非我的自我』。對於一切受，或過去、或未來、或現在、或內、或外、或粗、或細、或劣、或勝、或遠、或近，應以正慧如實地了知：『此非我所，我非此，此非我的自我』。.....想.....。對於一切行，或過去、或未來、或現在、或內、或外、或粗、或細、或劣、或勝、或遠、或近，應以正慧如實地了知：『此非我所，我非此，此非我的自我』。.....

nesohamasmi, na meso attā'ti; evametam yathābhūtam
sammappaññaya datthabbam. Yam kiñci viññānam atītānāgata-
paccuppannam ajjhattam vā bahiddhā vā ojārikaṁ vā sukhumam vā
hīnam vā pañitam vā yam dūre santike vā, sabbam viññānam ‘netam
mama, nesohamasmi, na me so attā'ti; evametam yathābhūtam
sammappaññaya datthabbam.

(17) “Evam passam, susima, sutavā ariyasāvako rūpasmimpi
nibbindati, vedanāyapi nibbindati, saññāyapi nibbindati, sañkhāresupi
nibbindati, viññānasmimpi nibbindati. Nibbindam virajjati, virāgā
vimuccati, vimuttasmiṁ vimuttamiti nānam hoti. ‘Khīṇā jāti, vusitam
brahmaçariyam, kataṁ karaṇīyam, nāparam itthattāyā'ti pajānāti.

(18) “Jātipaccayā jarāmarañan'ti, susima, passasī”¹² “Evam,
bhante.” “Bhavapaccayā jātī'ti, susima, passasī'ti? “Evam, bhante.”
“Upādānapaccayā bhavo'ti, susima, passasī'ti? “Evam, bhante.”
[PTS Page 126] “Taṇhāpaccayā upādānan'ti, susima, passasī'ti?
“Evam, bhante.” “Vedanāpaccavā taṇhā'ti ... Phassapaccayā
vedanā'ti... Saññayatanapaccayā phasso'ti... Nāmarūpapaccayā
saññayatanan'ti... Viññānapaccayā nāmarūpan'ti... Sañkhārapaccayā
viññānan'ti... Avijjāpaccayā sañkhārā'ti susima, passasī'ti? “Evam
bhante.”

¹² Spk: Idānissa anuyogam āropento **jātipaccayā jarāmarañanti, susima, passasīti-ādimāha**.
Spk-pt: **Anuyogam āropentoti** nanu vuttam, susima, idāni arahattādhigamena
sabbaso paccayākāraṇa paṭivijjhītvā tathā vigatasammohoti anuyogam
karonto.

或近，應以正慧如實地了知：『此非我所，我非此，此
非我的自我。』」對於一切識，或過去、或未來、或現
在、或內、或外、或粗、或細、或劣、或勝、或遠、或
近，應以正慧如實地了知：『此非我所，我非此，此非
我的自我。』」

(17).「須深！如是見時，多聞聖弟子，於色厭離，
於受厭離，於想厭離，於行厭離，於識厭離。厭離時，
離貪。離貪故，解脫。解脫時，了知：「解脫已」。他
知道：『生已盡，梵行已立，應作皆辦，不復此有。』」

(18).「須深！你見到：『生緣故，有老死』？」^{*12}
「是的！尊者」「須深！你見到：『有緣故，有生』？」
「是的！尊者」「須深！你見到：『取緣故，有有』？」
「是的！尊者」「須深！你見到：『愛緣故，有取』？」
「是的！尊者」「須深！你見到：『受緣故，有愛』？.....
『觸緣故，有受』？.....『六入緣故，有觸』？...『名
色緣故，有六入』？.....『識緣故，有名色』？.....『行
緣故，有識』？.....須深！你見到：『無明緣故，有行』？」
「是的！尊者」。

*12 《相應部註》：「向他〔須深〕提出問題，而說：『須深！你
見到：生緣故，有老死？』等等」

《相應部古疏》：「提出問題：問說：『須深！不是依阿羅漢果
之證得而徹底洞察緣相(=緣起)，於彼〔緣相〕無迷惑嗎？』」

(19) “Jātinirodhā jarāmaraṇanirodho’ti, susima, passasī”ti?
 “Evam bhante.” “Bhavanirodhā jātinirodho’ti, susima, passasī”ti?
 “Evam bhante.” “Upādānanirodhadhā bhavanirodhoti... Taṇhānirodhadhā upādānanirodhoti...Vedanānirodhadhā taṇhānirodhoti...Phassanirodhadhā vedanānirodhoti...Saḷāyatanañanirodhadhā phassanirodhoti...
 Nāmarūpanirodhadhā saḷāyatanañanirodhoti... Viññānānirodhadhā nāmarūpanirodhoti... Saṅkhāranirodhadhā viññānānirodhoti...
 Avijjānirodhadhā saṅkhāranirodhoti, susima, passasī”ti? “Evam bhante.”

(20) “Api pana tvam susima,¹³ evam jānanto evam passanto anekavihitam iddhividham paccanubhos - ekopi hutvā bahudhā hosi, bahudhāpi hutvā eko hosi; āvibhāvam, tirobhāvam, tirokuṭṭam tiropākāram tiropabbataṁ asajjamāno gacchasi, seyyathāpi ākāse; pathaviyāpi ummujjanimujjam karosi, seyyathāpi udake; udakepi abhijjamāno gacchasi, seyyathāpi pathaviyam; ākāsepi pallañkena kamasi, seyyathāpi pakkhī sakuṇo; imepi candimasūriye evam mahiddhike evam mahānubhāve pāṇīnā parimasasi parimajjasī, yāva brahma lokāpi kāyena vasam vattesi”ti? “No hetam, bhante.”

(21) “Api pana tvam, susima, evam jānanto evam passanto dibbāya sotadhātuyā visuddhāya atikkantamānusakāya ubho sadde suṇasi dibbe ca mānuse ca ye dūre santike cā”ti? [PTS 127] “No hetam bhante.”

¹³ Spk: **Api pana tvam, susimāti** idam kasmā ārabhi? Nijjhānakānam sukkhavipassakabhikkhūnam pākaṭakaraṇattham. Ayañhettha adhippāyo- na kevalam tva meva nijjhānako sukkhavipassako, etepi bhikkhū evarūpāyevāti. Spk-pt: **Pākaṭakaraṇatthanti** yathā tvam, susima, nijjhānako sukkhavipassako ca hutvā āsavānam khayasammasane suppatiṭṭhitō, evametepi bhikkhū, tasmā “api pana tumhe āyasmanto”ti-ādinā n ate tayā anuyuñjitabbāti.

(19). 「須深！你見到：『生滅故，老死滅』？」「是的！尊者」「須深！你見到：『有滅故，生滅』？」「是的！尊者」「須深！你見：『取滅故，有滅』？……『愛滅故，取滅』……『受滅故，愛滅』……『觸滅故，受滅』？……『六入滅故，觸滅』？……『名色滅故，六入滅』？……『識滅故，名色滅』？……『行滅故，識滅』？……「須深！你見到：『無明滅故，行滅』？」「是的！尊者」。

(20). 「須深！你^{*13} 如是知、如是見時，體證多種神通嗎？——你一而變多，多而變一，顯現、隱匿，無礙地穿越土牆、城牆、山嶽而行，如同行於空中嗎？你出沒大地如入水中嗎？行於水上如履大地嗎？你於空中盤坐，如有翼之鳥嗎？你以手觸摸具大神力、大威力的日、月嗎？即使在梵界，你們亦於身自在嗎？」「尊者！不是這樣！」

(21). 「須深！如是知、如是見時，你以清淨、過人的天耳界，聽見人、天、遠、近的聲音嗎？」「尊者！不是這樣」

*13 《相應部註》：「為何起『須深！你…』這些話？為了顯明無禪那的乾觀比丘。這是此句的意思：非唯你是無禪那的乾觀者，那些比丘也是。」

《相應部古疏》：「為了顯明：須深！如同你作為無禪那的乾觀者而善住於漏盡之觀，同樣地，那些比丘也是。因此，你不應以『那麼，你們如是〔知，如是見時…〕』等句問他們。」

(22) “Api pana tvam, susima, evam jananto evam passanto parasattanam parapuggalananam cetasā ceto paricca pajānāsi- sarāgam vā cittam sarāgam cittanti pajānāsi,... pe... vimuttam vā cittam ‘vimuttam cittan’ti pajānāsi, avimuttam vā cittam ‘avimuttam cittan’ti pajānāsi”ti? “No hetam bhante.”

(23) “Api pana tvam, susima, evam jānanto evam passanto anekavihitam pubbenivāsam anussarasi, seyyathidam- ekampi jātim ...pe...iti sākāram sa-uddesam anekavihitam pubbenivāsam anussarasi”ti? “No hetam bhante.”

(24) “Api pana tvam, susima, evam jānanto evam passanto dibbena cakkhunā visuddhena atikkantamānusakena satte passasi cavamāne ...pe... yathākammūpage satte pajānāsi”ti? “No hetam bhante.”

(25) “Api pana tvam, susima, evam jānanto evam passanto ye te santā vimokkhā atikkamma rūpe, āruppā te kāyena phusitvā viharasi”ti? “No hetam bhante.”

“Ettha dāni, susima, idañca veyyākaraṇam imesañca dharmānam asamāpatti, idam no, susima, kathan”ti?

(26) Atha kho āyasmā susimo bhagavato pādesu sirasā nipatitvā bhagavantam etadavoca- “accayo mañ bhante, accagamā yathābalam yathāmūlham yathā-akusalam, yvāham evam svākkhāte dharmavinaye dhammatthenako pabbajito. Tassa me, bhante, bhagavā accayam accayato paṭiggañhātu āyatim samvarāyā”ti.

(27) “Taggam tvam, susima, accayo accagamā yathābalam yathāmūlham yathā-akusalam, yo tvam evam svākkhāte

(22).「須深！如是知、如是見時，你以心了知其他人的心嗎？你了知有貪心為有貪心？……知解脫心為解脫心？知非解脫心為非解脫心？」「尊者！不是這樣！」

(23).「須深！如是知、如是見時，你憶念種種宿住，即，一生……你憶念種種宿住與其行相、細節嗎？」「尊者！不是這樣！」

(24).「須深！如是知、如是見時，你以清淨、過人天眼見眾生死……知眾生往善趣、惡趣、隨業而生？」「尊者！不是這樣！」

(25).「須深！如是知、如是見時，你以身觸住過色而為無色的寂靜解脫嗎？」「尊者！不是這樣」

「須深！如今，在此有〔你的〕這個回答，以及諸法之未成就。須深！怎會這樣呢？」

(26).那時，須深尊者頭面禮世尊足，說：「尊者！我犯罪過，如此愚昧、愚痴、不善，竟在如此善說法律裡作為盜法者而出家。尊者！請世尊受我悔過，以便我將來得防護。」

(27).「須深！的確！你犯罪過，如此愚昧、愚痴、不善，竟在如此善說的法律裡作為盜法者而出家。須深！譬如有人捕捉盜賊，送至王前：『大王！此人是盜

dhammadvinaye dhammatthenako pabbajito. [PTS 128] Seyyathāpi,
 susima, coram āgucāriṁ gahetvā rañño dasseyyum- ‘ayam te, deva,
 coro āgucārī, imassa yam icchasi tam daṇḍam pañehī’ti. Tamenam
 rājā evam vadeyya- ‘gacchatha, bho, imam purisam daļhāya rajjuyā
 pacchābāham gāļhabandhanam bandhitvā khuramuṇḍam karitvā
 kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyan siṅghāṭakena siṅghāṭakam
 parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa
 sīsam chindathā’ti. Tamenam rañño purisā daļhāya rajjuyā
 pacchābāham gāļhabandhanam bandhitvā khuramuṇḍam karitvā
 kharassarena paṇavena rathiyāya rathiyan siṅghāṭakena siṅghāṭakam
 parinetvā dakkhiṇena dvārena nikkhāmetvā dakkhiṇato nagarassa
 sīsam chindeyyum. Tam kiṁ maññasi, susima, api nu so puriso
 tatonidānam dukkham domanassam paṭisamvediyethā”ti? “Evam
 bhante.”

(28) “Yam kho so susima, puriso tatonidānam dukkham
 domanassam paṭisamvediyetha. Yā evam svākkhāte dhammadvinaye
 dhammatthenakassa pabbajā, ayam tato dukkhavipākatarā ca
 kaṭukavipākatarā ca, api ca vinipātāya samvattati. Yato ca kho tvam,
 susima, accayam accayato disvā yathādhammaṁ paṭikarosi tam te
 mayam paṭiggaṇhāma. Vuddhi hesā susima, ariyassa vinaye yo
 accayam accayato disvā yathādhammaṁ paṭikaroti, āyatīnca
 samvaram āpajjati”ti.

賊。請王隨意施罰。』」王如此對他們說：『來人！以繩
 繫綁此人的手於其背後，剃其頭，擊鼓遊街示眾，從南
 門出，於城的南邊砍其頭。』須深！你認為如何？那人
 會因此而遭受痛苦、憂傷嗎？」「會的！尊者！」

(28).「須深！那人因此遭受那樣的痛苦、憂傷。在
 如此善說的法律裡盜法出家，其果報比那更苦、更慘，
 會招致墮處。須深！因為你認清已過，並如法彌補，我
 們原諒你的過錯。須深！當人認清已過，如法彌補，於
 未來作防護時，這是在佛陀教法裡的成長。」